

JEAN BAPTISTE POQUELIN MOLIERE: TARTUFFE

1. V katero literarno zvrst sodi delo (tekst)? To delo sodi v zvrst dramatik, natančneje je to komedija ali veseloigra, ki se v večini značilnosti popolnoma razlikuje od tragedije.

2. Značilnosti zvrsti!

Komedija je klasična igra z veselo vsebino. Ima navadno satirično ost, se komično zaplete, srečno razplete in hoče vzgajati in zabavati. Rada šiba gospodarske, socialne in kulturne razmere. Pisatelj v njej največ uporablja karakterno komiko. Tudi Molierove komedije niso izjema - temeljijo na motivih zamenjave, zmešnjave, spletke ter osebah, kot so skopuhi, mlade lahkoživke, neumni starci ter prebrisani služabniki.

3. Kratka vsebina (10 stavkov)!

Oče Orgon sprejme v svojo družino Tartuffa, kateri očara Orgona in njegovo mati Pernellovo, kar močno zmoti idilo te družine. Orgon predlaga hčeri Marijani, naj se poroči s Tartuffejem, čeprav se zaveda, da je že dal Valerju obljubo za roko njegove hčere. Marijana zaupa Dorini, da gre raje v smrt kot v poroko s Tartuffejem, ta pa ji svetuje, naj na skrivaj načrtuje poroko z njim. Damis sliši, ko Tartuffe za Orgonovim hrbtom prizna njegovi materi Elmiri ljubezen. V upanju, da bo očetu s tem odprl oči, mu pove novico, a to le še podkrepi Orgonovo občudovanje Tartuffa – trdno sklene, da bo Tartuffa res poročil z Marijano, sina pa tudi razdedini in spodi od hiše. Marijana očeta poskuša preprostiti, naj da Tartuffu še njeno dediščino, naj je le ne poroči z njim. Elmira pa predlaga možu, naj iz zasede posluša Tartuffovo priznanje in Orgon po tem končno odpre oči. Tartuffe sedaj v maščevanju spodi družino iz hiše, katero mu je Orgon v nevednosti podaril. A tudi pri tem ne odneha – Orgona želi dati zapreti, ker je hranil skrinjico nekega izgnanega prijatelja. Ko celo pripelje policijskega uradnika v hišo, da bi Orgona aretiral, se ta obrne zoper njemu in odpelje v zapor njega. Uradnik pojasni ta preokret kot knezovo odločitev, ki je Tartuffa takoj spregledal kot goljufa in svetohlinca. Orgon z družino nato odide k knezu se zahvalit, sledi pa poroka Marijane in Valerja.

4. Naštej glavne osebe in jih označi (socialno, moralno, psihološko)!

☀️ **GOSPA PERNELLOVA:** Od začetka pa skoraj do konca je vdana Tartuffu, češ da je edini s pravo vero. Lahko bi rekli, da je tako pobožna zaradi zavisti, saj sama ni več zmožna več zapeljevati drugih – nekako tako se izrazijo v knjigi. Orgonova mati, Marijanina in Damisova babica. Deluje zelo vzvišeno, prezirljivo in daje vsem vedeti, da ima edino ona prav, četudi se pogosto moti.

☀️ **ORGON:** Tartuffe ga popolnoma očara, s tem tudi sam postane malce svetohlini. Mož, ki rine iz ene skrajnosti v drugo, kot se izrazi Kleant pa srednje poti očitno ne pozna. Marijanin in Damisov oče, sin gospe Pernelle. Orgon je precej lahkoveren in pobožen človek, zato pa je tudi lahka tarča za Tartuffovo »zapeljevanje«.

☀️ **ELMIRA:** Razumska žena, ki pa sicer je krepostna, a ne sili v tako skrajnost kakor Pernella. Krepostnost se kaže v tem, da se ne vda Tartuffu, mogoče tudi zato, ker vidi preko njegovih puhlic o ljubezni. Po mojem mnenju je zaupanja vredna ženska, lahko bi namreč za moževim hrbtom bila s Tartuffom. Večina stvari se ji zdi lahko preživljivih, na življenje gleda z optimizmom, nobena stvar se ji ne zdi tako črna, da ne bi bila rešljiva.

☀️ **DAMIS:** Orgonov sin, Valerjev dober prijatelj, tako da je eden izmed mnogih, ki Tartuffu ne zaupajo. Stanje le še poslabša oče, ki mu odvzame dediščino in jo prepíše na Tartuffa. Njegove reakcije so pogosto hitre in brez premisleka, lahko bi tudi rekli, da je precej agresiven, s tem pa je postavljen kot nasprotje Kleantu.

☀️ **MARIJANA:** Orgonova hči in Valerjeva ljubimka, v njenem srcu tudi tli ljubezen do Valerja. Precej plašno dekle, ki rada uboga druge, zato se z Valerjem tudi spreta. Je tudi precej mirna, a kljub temu hitro spreminja razpoloženje – iz sreče v jok in obratno.

☀️ **VALER:** Marijano močno ljubi, a ga je strah, da Orgon ne bo držal besede. Njegov strah se izkaže za upravičenega, ko želi Orgon dati roko njegove hčere Tartuffu.

☀️ **KLEANT:** Na nek način je glas razuma med vsemi, dobro presoja, pri tem pa je tudi objektivni. Skušaja ljudi pomiriti in zagovarja razum, ne pa naglega ravnanja. Pravi človek razsvetljenstva.

☀️ **TARTUFFE:** Živi za sveto in čisto življenje, vsaj tako se pretvarja. Na srečo ga večina ljudi spregleda, a okoli svojega prsta pa mu uspe oviti Pernello ter Orgona. Pretvarja se za krepostnega, v istem času pa zapeljuje Elmiro, torej je resnično svetohlinec. Je tudi zelo sebičen človek, saj mu ni mar, če drugi trpijo, le da je on lepo na toplem in ima vse kar potrebuje za svoje zlobno življenje.

☀️ **DORINA:** Ta Marijanina strežnica je ena redkih, ki si upa povedati vse kar ima na jeziku. Prav zaradi tega dolgega jezika je nekajkrat grajana, na trenutke se mi je zdela tudi malce sarkastična. Je preprosto dekle s

naravno, »kmečko« pametjo, ki je vedno zmožna povedati kakšno pikro na račun Orgona, Tartuffa ali pa Pernellove.

5. V kakšnih situacijah se osebe znajdejo in kako jih rešujejo?

Gospa Pernellova je še bolj pod Tartuffovim vplivom kot njen sin Orgon, vpliva pa se znebi šele čisto proti koncu, ko ga policijski uradnik odpelje. Do takrat pa verjame, da je Tartuffe edini pravi vernik in so vsi drugi nečisti v primerjavi z njim. Na srečo se reši tega prepričanja.

Orgon v želji, da bi ga imel blizu sebe, ponudi Tartuffu celo poroko s svojo hčerjo in je pri tem gluha za njeno nestrinjanje. A na srečo ga žena spametuje in sčasoma se vse vrne na stare tire.

Elmira s pomočjo ukane razkrinka Tartuffa pred možem, še pred tem pa ga poskuša odvrniti od želje poroke Tartuffa z Marijano. Celotnega Tartuffa prosi, naj se ne poroči z njo, četudi je on gluha za njeno prošnjo.

V želji, da bi pčetu odprl oči in mu pokazal Tartuffovo sleparstvo, mu Damis pove za strast, ki jo ta goji do Elmiri. A oče reagira v nasprotju z njegovimi pričakovanji in ga spodi od doma ter razdedini. Tako ni čudno, da se njegovo sovraštvo do Tartuffa le stopnjuje.

Marijana je razpeta v ljubezni med Valerjem ter spoštovanjem do očeta in njegove volje. V usodo je precej vdana, a se ji je na nek način pripravljena upreti, če že ne drugače, potem s samomorom.

Valer doživi razočaranje, ko ugotovi, da Orgon namerava dati Marijanino roko Tartuffu, čeprav Orgon dobro ve, da jo ljubi on in mu je njeno roko že obljubil. Na srečo njuna ljubezen premaga ovire.

Kleant se vedno znajde v situaciji, ko mora pomiriti nekoga, največkrat Orgona. Še na koncu je on tisti, ki Orgonu reče, da je Tartuffe že dobil zaslužen kazni in ga ni treba še bolj kaznovati.

Ko je Tartuffe soočen z dejstvom, da je razkrinkan in da ni več zaželen v hiši – torej izgubi zastoj hrano, obleko ter streho nad glavo – uporabi vsa sredstva, ki jih je pridobil v dobroti, da bi se maščeval. Vse to pa stori pod pretvezo, da skrbi za krivico in resnico. Izkaže se za zelo dobrega igralca, saj se na vse očitke in jezo drugih odzove hladno in mirno.

Dorina je postavljena med Marijano, katera ji zaupa vso ljubezen do Valerja ter samega Valerja. Na srečo ji uspe, da se pobotata, a znajde se pred še težjo nalogo. Sprva neuspešno, a kasneje lažje, pomaga prepričevati Orgona, da se mora Marijana poročiti z ljubljeno osebo, sicer bi zakon propadel.

6. Oblika oz. zgradba teksta (kitice, novele, odlomki,...)! Delo je pisano v verzih, razdeljeno pa je na pet dejanj, vsako pa ima različno število prizorov (prvo 6, drugo 4, tretje 7, četrto 8 in peto 8). Komedija ima kot vsako dramsko delo tudi značilno obliko dramskega trikotnika.

Zasnova bi bila lahko predstavitev oseb ter njihovih mišljenj, predvsem o Tartuffu. Kot zaplet bi lahko šteli Orgonovo odločitev, da se mora Marijana poročiti z Tartuffom in ko Tartuffe izda Elmiri svojo ljubezen. Vrh zgodbe je, ko Tartuffa razkrinkajo kot prevaranta s pomočjo Elmiri. Razplet je, ko policijski uradnik zapre Tartuffa in tako zadosti pravici. Razsnova pa je v delu, ko se gre družina zahvaliti in pokloniti kralju ter nato na poroko Marijane in Valerja.

7. V katero literarno obdobje bi uvrstil tekst? Ali se značilnosti literarnega obdobja kažejo tudi v tem delu?

To delo uvrščamo v literaturo klasicizma v Franciji, tudi sam klasicizem se je razvil v Franciji, in sicer v 17. stoletju. K nastanku klasicizma so pripomogle nove družbene in ideološke razmere, kot naprimer pojav absolutne monarhije, težnja k disciplini in redu, centralizacija oblasti, uplahnitev renesančnega individualizma in senzualizma, prizadevanje za okrepitev cerkvene avtoritete, pa tudi razuma.

Tem pojavom so ustrezala tudi načela klasicistične književnosti – za najvišje merilo pisanja so šteli razum ter skladnost z naravo. Za zgled so si umetniki postavili antične pisce, po njihovem mnenju so bili v njihovih delih razumnost in skladnost z naravo najpopolneje dosežena.

Odklanjali so preveliko ali samovoljno individualno čustvenost in fantastiko, zanikali so svobodna kompozicijska načela, kot jih je poznala srednjeveška pa tudi renesančna književnost, in zavrgli so nabreklost v slogu, kar je bila značilnost baroka.

Za vsako književno vrsto so klasicisti imeli točno določena pravila in te vrste so strogo ločevali med seboj (tragedije npr. niso smele imeti komičnih elementov). V dramatikah so uveljavili zahtevo po treh enotnostih. Jezik in slog so podredili načelu jasnosti in razločnosti, ki sta bili po njihovem mnenju znamenje lepote. Med klasicistično književnostjo ter srednjeveško, renesančno ter še posebej baročno je nastal velik prepad razlik.

8. Kakšen je jezik, slog pisanja (slogovna sredstva, s katerimi pisatelj gradi pripoved – mišljeni so dialog, pripoved, menjava časov, tropi in figure, na kakšen način je prisoten pripovedovalec,...), način ubeseditve?

Močno je prisotna komika v besedah, zlahka jo je zaznati, ustvarjajo pa jo vse osebe, še posebej pa Dorina. Moliere se močno drži nekaterih klasicističnih pravil: ritem je jambski, vse se dogaja v enem dnevu in na enem mestu, v Orgonovi hiši – to pa je pravilo treh enotnosti. Časi se torej ne menjavajo. Zgodba je preprosta, s pravimi verzi, rima ter natančno izbrane besede pa vzbujajo zanimanje v bralcu. Tudi dovršen dialog le pripomore k zanimivosti branja.

9. Bistvo teksta? Poanta?

Po mojem je bistvo te drame, da ne smemo slepo verjeti v nekaj in se moramo od časa do časa tudi sprijazniti z resnico, četudi ta ni po našem okusu in željah. Moliere je verjetno tudi želel povedati, da videz vara, da ima laž kratke noge ter da se vsaka prevara, pa naj bo še tako dobro prekrita, vedno odkrije in na dan pride resnica.

10. Tvoje osebno mnenje oz. stališče do dela – vrednotenje?

Knjiga me je prijetno presenetila. Na začetku me je namreč motilo dejstvo, kako goreče Pernellova zagovarja Tartuffa in mislila sem si, super, zopet neka nova knjiga v kateri bo Cerkev hvaljena. A kasneje se je izkazalo, da ni tako. Ugotovila sem, da knjiga sploh ni tako napačna, še posebej pa se mi je prikupila Dorina in njene sarkastične pripombe. Ugajal mi je tudi preobrat v knjigi, ko je na koncu zaprt Tartuffe, proti pričakovanjem vseh oseb. Knjiga me je prijetno presenetila.

11. Nekaj stavkov o avtorju (bio- in bibliografija)!

Moliere s pravim imenom Jean-Baptiste Poquelin, se je rodil v Franciji, natančneje Parizu, leta 1622, v premožni meščanski družini. Študiral je v jezuitskem kolegiju v Parizu, po študiju, ki ga je tudi spravlil v stik s plemstvom, pa je postal igralec v potujoči gledališki skupini. V tem času je začel pisati krajše igre. Po letu 1658 se je vrnil v Pariz, kjer je postal gledališki vodja, ugleden igralec in komediograf. V Parizu je tudi užival podporo Ludvika XIV., ki ga je pogosto zaščitil pred napadi klerikalnih krogov in plemiških dvorjanov. Umril je leta 1673, ko se je nenadoma med eno izmed predstav preprosto zgrudil.

Njegovo delo šteje sedemindvajset komedij, napisanih v verzih ali pa prozi. Njegova glavna dela so: Smešne precioze (*Les précieuses ridicules*, 1659), Šola za žene (*L'école des femmes*, 1662), Tartuffe (1664 - 1669), Don Juan ali kamniti gost (*Don Juan ou le festin de pierre*, 1665), Ljudomrznik (*Le misanthrope*, 1666), Skopuh (*L'avare*, 1668), George Dandin (1669), Žlahtni meščan (*Le bourgeois gentilhomme*, 1670), Skapinove zvijače (*Les fourberies de Scapin*, 1671), Učene ženske (*Les femmes savantes*, 1672) ter Namišljeni bolnik (*Le malade imaginaire*, 1673).